

УДК 633.88

Код UPOV: ERYSI_CHE

Методика

проведення експертизи сортів жовтушника лакфіолевидного
(*Erysimum cheiranthoides* L.) на відмінність, однорідність та стабільність

Загальні рекомендації

1. Предмет Методики

Методика стосується всіх сортів виду *Erysimum cheiranthoides* L.

2. Необхідний рослинний матеріал – насіння

2.1 Компетентний орган визначає скільки, якої якості, коли й куди постачається насіння для експертизи сорту.

2.2. Мінімальна кількість насіння має становити 50 г.

2.3 Насіння має бути здорове на вигляд, не уражене хворобами, не пошкоджене шкідниками та відповідати вимогам чинних нормативних документів щодо посівних і сортових характеристик.

2.4 Насіння нічим не обробляють.

3. Метод експертизи

3.1 **Тривалість експертизи.** Експертиза має тривати щонайменше два незалежні вегетаційні цикли, за необхідності експертизу продовжують на третій.

3.2 **Місце експертизи.** Експертизу проводять у двох закладах експертизи (основному та додатковому).

3.3 **Умови для проведення експертизи.** Експертизу виконують за умов, що забезпечують задовільний ріст і розвиток рослин, і достатнє виявлення характерних ознак сорту. Оптимальну стадію розвитку рослин для оцінки кожної ознаки вказано цифрами у другій колонці Таблиці ознак і описано в поясненні до неї.

3.4 **План експертизи.** Планують такий розмір ділянок, щоб вилучення рослин або їхніх частин для вимірювань і підрахунків не шкодило б обстеженням, які тривають до звершення циклу вирощування. Кожне дослідження має включати щонайменше 100 рослин, розділених на два повторення. Рекомендована схема розміщення рослин $0,90 \times 0,45$ м.

3.5 **Метод дослідження.** Опис морфологічних ідентифікаційних ознак сорту здійснюють методом візуальної оцінки та за допомогою вимірювань чи підрахунків залежно від типу виявлення ознак (якісні – QL, кількісні – QN, псевдоякісні – PQ). Тип

виявлення ознаки проставлено в першій колонці Таблиці ознак.

Рекомендований метод спостереження за ознаками вказано в другій колонці Таблиці ознак:

MG: разове вимірювання групи рослин або частин рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання групи попередньо визначених рослин або частин рослин, на яких впродовж вегетації здійснюють усі вимірювання кількісних ознак (наприклад, довжина);

VG: візуальна разова оцінка групи рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених рослин або частин рослин.

3.6 Кількість рослин / частин рослин. Експертизі підлягає щонайменше 100 рослин.

Усі вимірювання варто здійснювати на такій кількості рослин:

MG: разове вимірювання 100 рослин або частин 100 рослин (наприклад, висота);

MS: вимірювання окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин;

VG: візуальна разова оцінка 100 рослин;

VS: візуальна оцінка окремих, попередньо визначених 30 рослин або частин 30 рослин.

4. Оцінка відмінності, однорідності та стабільності

Для оцінки виявлення відмінності й однорідності використовують ознаки, наведені в Таблиці ознак, і коди (1–9), необхідні для електронного опрацювання даних. Сукупність цих кодів складає кодову формулу сорту і використовується для формування групи подібних сортів.

4.1 Експертиза на відмінність

Сорт відповідає умові відмінності, якщо за виявленням ознак він чітко відрізняється від будь-якого іншого сорту, загальновідомого до дати, на яку заявка вважається поданою. Експертизу на відмінність проводять після отримання результатів морфологічного опису першого року. Якщо сорт-кандидат може бути вирізненим з-поміж загальновідомих сортів методом порівняння їхніх описів, то він є відмітним. Коли неможливо чітко вирізнити сорт-кандидат серед загальновідомих за морфологічною кодовою формулою, його необхідно наступного року порівняти в польовому досліді.

4.2 Експертиза на однорідність

Сорт вважається однорідним, якщо з урахуванням особливостей його розмноження рослини сорту залишаються достатньо подібними за своїми основними ознаками, визначеними під час морфологічного опису.

Для оцінки однорідності приймається популяційний стандарт 2% за рівня ймовірності 95%. У вибірці з 100 рослин допускаються п'ять нетипових.

4.2.1 Нетипові рослини позначають стрічками, етикетками тощо. За відсотком нетиповості встановлюють однорідність сорту.

4.3 Експертиза на стабільність

Сорт вважається стабільним, якщо його основні ознаки, відзначені в Описі, залишаються незмінними після неодноразового розмноження чи, у разі особливого циклу розмноження, наприкінці кожного такого циклу.

Зазвичай, коли сорт однорідний, він може вважатися стабільним.

5. Групування сортів для експертизи на відмінність

Сорти групують за найвідмітнішими морфологічними ознаками для кожного сорту, використовуючи ознаки, які, як відомо з практики, не варіюють або дуже слабо варіюють

у межах сорту. Ці ознаки можуть бути використані окремо або в комбінаціях з іншими.

Рекомендовано для групування такі ознаки:

- Рослина: за висотою (ознака 1);
- Рослина: гілкування (ознака 2);
- Листок: за формою (ознака 3);
- Квітка: забарвлення віночка (ознака 7);
- Рослина: час початку цвітіння (ознака 13).

5.1 Для чіткої реєстрації виявлення ознаки поряд із сортами-кандидатами рекомендовано висівати сорти-еталони.

6. Умовні позначення

(*) – ознаки, позначені зірочкою, завжди залучають до Методик з експертизи на ВОС усіма країнами-членами UPOV, за винятком випадків, коли виявлення попередньої ознаки або регіональні умови доводять це унеможлиблюють;

(+) – вказує на те, що до цієї ознаки надано пояснення або ілюстрації після Таблиці ознак.

7. Таблиця ознак сортів жовтушника лакфіолевидного

Ознаки		Ступені виявлення ознак	Коди	Сорти-еталони
1	2	3	4	5
1. (*) (+) QN	Рослина: за висотою MG 3	низька	3	
		середня	5	
		висока	7	
2. (*) QL	Рослина: гілкування VG 3	відсутнє	1	
		наявне	9	
3. (*) PQ	Листок: за формою VS 2	ланцетний	1	
		вузьколанцетний	2	
4. QN	Листок: інтенсивність зеленого забарвлення VS, 2	слабка	3	
		помірна	5	
		сильна	7	
5. QL	Листок: характер волосків VS, 2	двороздільні	1	
		трироздільні	2	
6. (+) QN	Квітка: віночок за висотою MS, 2	низький	3	
		середній	5	
		високий	7	
7. (*) PQ	Квітка: забарвлення віночка VS, 2	лимонно-жовте	1	
		жовте	2	
		золотисто-жовте	3	
8. (+) QN	Квітка: відношення висоти віночка до висоти чашечки MS, 2	мале	3	
		середнє	5	
		велике	7	
9. (+) QN	Плід (стручок): за довжиною MS, 3	короткий	3	
		середній	5	
		довгий	7	
10. (+) QN	Плід: за шириною MS 3	вузький	3	
		середній	5	
		широкий	7	
11. (+) QN	Плід: ніжка стручка за довжиною MS, 3	коротка	3	
		середня	5	
		довга	7	
12. PQ	Насінина: забарвлення VS 3	жовте	1	
		темно-жовте	2	
		коричнєве	3	
13. (*) (+) QN	Рослина: час початку цвітіння VG 1	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	
14. (+) QN	Рослина: час досягання плодів VG, 3	ранній	3	
		середній	5	
		пізній	7	

8. Пояснення до Таблиці ознак сортів жовтушника лакфіолевидного

Коди фаз росту й розвитку рослин, у які рекомендовано проводити спостереження

Коди	Назви фаз розвитку
1	Початок цвітіння
2	Повне цвітіння
3	Стиглі плоди

8.1 Пояснення або ілюстрації до окремих ознак

Загальний вигляд рослини

До 1. Рослина: за висотою, см.

Низька – 30–40, середня – 41–90, висока – 91–100.

До 6. Квітка: віночок за висотою, мм.

Низький – до 2,5; середній – 2,5–3,0; високий – понад 3,0.

До 8. Квітка: відношення висоти віночка до висоти чашечки, разів.

Мале – до 2, середнє – 2–3, велике – понад 3.

До 9. Плід (стручок): за довжиною, мм.

Короткий – до 20, середній – 20–40, довгий – понад 40.

До 10. Плід: за шириною, мм.

Вузкий – до 1,0; середній – 1,0–1,5; широкий – понад 1,5.

До 11. Плід: ніжка стручка за довжиною, см.

Коротка – до 0,5; середня – 0,5–1,0; довга – понад 1,0.

До 13. Рослина: час початку цвітіння, місяць.

Ранній – травень–червень, середній – червень–липень, пізній – серпень.

До 14. Рослина: час досягання плодів, місяць.

Ранній – червень–липень, середній – липень–серпень, пізній – серпень–вересень.

9. Література

1. Біленко В. Г. Технологія вирощування лікарських рослин і використання їх у медицині та ветеринарній практиці / В. Г. Біленко, В. І. Лушпа, Б. Є. Якубенко, Д. С. Волох. – К.: Арістей, 2007. – С. 284.
2. Лебеда А. Ф. Лекарственные растения: Самая полная энциклопедия / А. Ф. Лебеда, А. П. Исайкина, Н. И. Джуренко, В. Г. Собко. – М.: АСТ – Пресс книга, 2006. – С. 267–268.
3. Определитель высших растений Украины. – К.: Фитосоциоцентр, 1999. – С. 127.